

NUREDDİN EL-HÂŞİMÎ VE YEYME BEKÂ EŞ-ŞEYTÂN ADLI KISA ÖYKÜ
KİTABI

Vildan ÖZİŞÇİ*
M. Cevat ERGİN**

Öz

Modern Arap edebiyatına yeni bir tür olarak Mısır üzerinden giren kısa öykü, önce burada ardından diğer Arap ülkelerinde benimsenerek ilk örneklerini vermiştir. Kısa öyküden çok daha geç bir zamanda yine Mısır'la birlikte Arap dünyasıyla buluşan (modern anlamda) çocuk edebiyatı önce şiir ve hikâye türünden eserler vermiş, daha sonra kısa öyküde de gelişmiştir. Kimi yazarlar çocuk edebiyatına kısa öyküyle giriş yapmış ve yaptıkları çalışmalarla öne çıkmışlardır. Günümüz Arap edebiyatında bu yönüyle öne çıkan yazarlardan biri de Suriyeli yazar Nureddîn el-Hâşimî'dir.

Bu çalışmada Arap çocuk edebiyatına çok sayıda çalışmasıyla katkıda bulunan Suriyeli yazar Nureddîn el-Hâşimî'nin hayatı ve eserleri ele alınmıştır. Yazarın yayınlanmış altı öykü koleksiyonundan biri olan “Yevme Bekâ eş-Şeytân/يوم بكى الشيطان” adlı öykü kitabı da bu çalışma çerçevesinde içerik bakımından incelenmiştir. Kitapta yer alan yirmi üç öykü ismen, bunlar arasından on beş öykü detaylı olarak tanıtılmıştır.

Ayrıca kitabın ilk öyküsü olan “Surâh/صراخ” ve on beşinci sırada yer alan “Decâcu'l-Vezîr / دجاج الوزير” adlı kısa öyküsü edebî yönüyle ele alınmış, her iki öykünün hem özetine hem çevirisine yer verilmiştir. Öykülerden biri (Surâh/صراخ) çok kısa olmakla birlikte yazarın tüm yazım üslubunu öne çıkardığı, diğeri de (Decâcu'l-Vezîr / دجاج الوزير) yazarın komedi-dram üslubunu başarıyla temsil ettiği için seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli yazarlar, Çocuk edebiyatı, Nureddîn el-Hâşimî, Yevme Bekâ eş-Şeytân.

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Makale Geliş Tarihi: 23.09.2023, Accepted / Kabul Tarihi: 20.11.2023

DOI: <https://doi.org/10.58852/dicd.1365095>

* Uzman, Doktora Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6026-5789>

e-posta: vildanoz.639@gmail.com

** Prof. Dr., Dicle Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Belağati Anabilim Dalı

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6485-3414>

e-posta: mcergin@hotmail.com

*Atıf/ Citation: Özişçi, Vildan – Ergin, M. Cevat. “Nureddîn el-Hâşimî ve “Yevme Bekâ eş-Şeytân” Adlı Kısa Öykü Kitabı”. *Dicle İlahiyat Dergisi* 26/2 (2023),

NUREDDÎN AL-HASHIMI AND HIS BOOK OF CALLED *YEVME BEKÂ EŞ-ŞEYTÂN*

Abstract

The short story, which entered modern Arabic literature as a new genre through Egypt, was first adopted here and then in other Arab countries, giving its first examples. Children’s literature (in the modern sense), which met with Egypt and the Arab world at a much later time than the short story, first produced works in the form of poems and stories, and then developed into short stories. Some writers entered children’s literature with short stories and stood out with their works. One of the writers who stands out in this respect in today’s Arabic literature is the Syrian writer Nureddîn al-Hâşimî.

In this study, the life and works of Syrian writer Nureddîn al-Hâşimî, who contributed to Arabic children’s literature his many works, are discussed. The story book “Yevme Bekâ Eş-Şeytân/الشيطان بكى يوم”, which is one of the author’s six published story collections, was also examined in terms of content within the framework of this study. Twenty-three stories in the book are introduced by name, and fifteen stories are introduced in detail.

In addition, the first story of the book, “Surâh/صراخ” and the story ranked fifteenth “Decâcu’l-Vezîr /الوزير دجاج” are discussed from a literary perspective, and both the summary and translation of the stories are included. One of the stories (Surâh/صراخ) was chosen because it highlights the author’s entire writing style, although it is very short and the other one (Decâcu’l-Vezîr /دجاج الوزير) was chosen because it successfully represents the author’s comedy-dram style.

Keywords: The Writers of Syria, Child Literature, Nureddîn al-Hashimi, Yevme Bekâ eş-Şeytân.

Giriş

Arap edebiyatında modern hikâye ve öykücülük ilk defa Mısır’da ortaya çıkmış, Suriye ve Irak’ın da ilgi göstermesiyle yaygınlaşmıştır.¹ Genel olarak Arap edebiyatında modern hikayenin Mustafa Lutfî el-Menfelûtî, kısa öykünün ise Muhammed Teymur tarafından ilk örneklerinin verildiği kabul edilmektedir.²

¹ Hüseyin Yazıcı, “Hikâye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 1998), 17/481

² Tahir Ahmed Mekkî, *el-Kıssatu’l-Kasîra*, (Kahire: Dâru’l-Me’arif, 1999),

Arap dünyasında yaygınlaşan modern hikaye ve kısa öykücülük ilk başlarda sadece yetişkinlere hitap etmiştir.³ Ancak çocuk eğitiminde modern yöntemlere ihtiyaç duyulduğunda çocukların seviyesine uygun bir anlatı türü aranmış ve Batı edebiyatında yer alan örneklerle başvurulmuştur. Böylece Batıdan örnek alınan Modern Çocuk Edebiyatı da yine Mısır'la Arap edebiyatına giriş yapmış, buradan Kuzey Afrika Arap ülkelerine⁴ ve Körfez ülkelerine yayılmıştır.⁵ Elbette çocuklara yönelik çalışmalar Arap edebiyatında her zaman bulunmuştur ancak modern anlamda çalışmalar söz konusu olduğunda on yedinci yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'da ortaya çıkan çocuk edebiyatı dikkate alınmıştır. Bunların Arap edebiyatına geçişi ise on dokuzuncu yüzyılın başlarında Mısır üzerinden gerçekleşmiştir.⁶ Modern hikaye ve kısa öykü ise şiir, diyalog ve fabl gibi çocuk edebiyatına aktarılarak çocuk gelişimi ve eğitimini desteklemesi öngörülmüştür.⁷

Mısır'da yazılı bir çocuk edebiyatının ilk örneği Kavalalı Mehmet Ali Paşa zamanında çocukların eğitiminden sorumlu olan Rifâ'a Râfi'i et-Tahtâvî'nin yazdığı tercüme eserler ile verilmiştir. Tahtâvî'den sonra Ahmet Şevkî'ye kadar bu alana yönelik özgün bir çalışma yapılmamıştır. Şevkî'nin fabl tarzı eserleri çocuklara özgün yazılı bir edebiyatın önünü açmıştır.⁸ Yirminci yüzyılın başları itibariyle diğer Arap ülkelerinde çocuk edebiyatı yaygınlaşmaya başlamıştır. Fas, Tunus, Cezayir ve Libya gibi Kuzey Afrika ülkeleri Mısır'dan esinlenerek bu türden çok sayıda eser vermiş ve alanın genişlemesine katkıda bulunmuşlardır.⁹

Modern Arap Edebiyatına kısa hikâye ve öykünün yanı sıra çocuk edebiyatıyla da pek çok eser kazandıran edebiyatçılardan biri de Suriyeli yazar Nureddîn el-Hâşimî'dir. el-Hâşimî'nin gerek kısa öykü gerekse de çocuk edebiyatı alanında yayınlanmış çok sayıda eseri bulunmaktadır. Bu eserler başta Kuveyt ve Mısır olmak üzere diğer Arap ülkelerinde de ilgi görmüş, Hâşimî'ye ait skeç ve oyunlar çocuk tiyatrosu ve televizyon dizileriyle gösterime girmiştir¹⁰

Bu çalışmanın konusu Nureddîn el-Hâşimî'nin hayatı ve eserleri olarak belirlenmiş, bu çerçevede "Yevme Bekâ eş-Şeytân (يوم بكى الشيطان)" adlı öykü kitabı incelenmiştir. Eserde yer alan bazı öyküler hakkında kısa bilgi verilerek okuyucular için

³ Musa Yıldız, "Arap Edebiyatında İlk Modern Kısa Öykü: Muhammed Teymur'un fi'l-Kitar'ı", *Nüşa*, 1/2, (2002), 45-57.

⁴ Yusuf Köşeli, "Kuzey Afrika Arap Ülkelerinde Çocuk Edebiyatı", *Nüşa*, 11/32, (2011), 55-82.

⁵ Rafid Salim Serhan Şehhab, "Edebu'l-Etfal fi 'Aleml'l-'Arabîyyî Mefhûmehu, Neş'ruhu, Enva'uhu ve Tetevvuruhu", *el-Mecelletu't-Taknîyyî*, 26/6 (2013), 20-36.

⁶ Aalaa Gaffar Alsadek, *Researchgate*, Erişim 10.09. 2023.

⁷ Hasan Şihâtah, *Edebu't-Tıflu'l-'Arabî Dirasât ve Buhûs*, (Beyrut: Dâru'l-'Asrîyyeti'l-Lübnânîyye, 1991), 26.

⁸ Alsadek, 2023.

⁹ Köşeli, *Nüşa*, 55-82.

¹⁰ Sevda Yaşlak, "Nuruddîn el-Hâşimî'nin Kıssat İntihâr Mu'len Adlı Öyküsü", *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/1 (Haziran 2014), 168.

bir ön hazırlık imkânı sunulmuştur. Ayrıca toplumdaki aksaklıkları basit bir dille eleştirdiği iki öykünün özeti sunulmuş, edebi açıdan değerlendirilmiştir. Değerlendirmeden sonra her iki öykünün de çevirisine yer verilmiştir. İlk öykü, kitapta ilk sırada yer alan “Surâh (Çılgılık)” adlı öykü olup, basit ve sade bir dil ile çevre bilincini yitirip, duyarsızlaşan bireylere göndermede bulunmaktadır. Zira toplumsal duyarlılığını yitirme durumu günümüz dünyasının karşı karşıya kaldığı sorunlardan biridir. İkinci öykü ise on beşinci sırada yer alan “Decâcu’l-Vezîr (Bakanın Tavukları)” adlı öyküdür. Bu öyküde yazar, ülkesindeki siyasi yönetimden kaynaklı bürokratik aksaklıkları alaycı bir dille okuyucuya aktarmıştır. Bu da yazarın içinde bulunduğu ortamı tanıma ve ülkesindeki yaşam koşulları hakkında fikir edinmeyi kolaylaştırmaktadır.

Çalışmada, Türkiye’de Sevda Yaşlak’ın *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*’nde yayınlamış “Nuruddîn el-Hâşimî’nin Kıssat İntihâr Mu’len Adlı Öyküsü” adlı makalesinden, Arap dünyasında Nesrîn Ahmed’in *eSyria* adlı internet sitesinde yayınlamış Nureddîn el-Hâşimî ile yaptığı “Lâ vucûde li kâtibin dûne hayâl” başlıklı röportajından yararlanılmıştır.

Ayrıca Tahir Ahmed Mekkî’nin “*el-Kıssatu’l-Kasîra*” ve Hasan Şihâtah’ın “*Edebu’t-Tıflu’l-Arabî Dirasât ve Buhûs*” adlı eserleri gibi modern dönemde ortaya çıkan kısa hikaye ve öykü ile Arap çocuk edebiyatı üzerine yapılan bazı çalışmalardan da yararlanılmıştır. Yararlanılan çalışmalara hem dipnot hem de kaynakçada yer verilmiştir.

1. Nureddîn el-Hâşimî’nin Hayatı ve “Yevme Bekâ eş-Şeytân” Adlı Kısa Öykü Kitabı

1.1. Hayatı

Suriyeli öykü yazarı Nureddîn el-Hâşimî 1945 yılında Humus’ta dünyaya gelmiştir. 1971 yılında Dımaşk Üniversitesi Arap Dili Bölümü’nden mezun olmuş, 1995 yılına kadar Arap dili öğretmeni olarak görev yapmıştır. Çalıştığı yıllarda çocuklar için kısa öyküler yazmış ve ilk çalışmalarını Suriye’deki gazete ve dergilerde yayınlamıştır. Yazmaya daha çok vakit ayırabilmek için 1995 yılında öğretmenliği bırakarak Arap Yazarlar Birliği’ne bağlı Çocuk Edebiyatı Cemiyeti’ne üye olmuştur.¹¹

el-Hâşimî edebiyat hayatına öykü yazarak giriş yapsa da bir süre sonra tiyatroya yönelmiştir. Hem yetişkinlere hem de çocuklara yönelik çok sayıda tiyatro oyunu yazmış olan yazarın, Suriye ve başka Arap ülkelerinde yirmiden fazla tiyatro oyunu sahnelenmiştir. Arap dünyasında yayın yapan radyo ve televizyonlarda yayımlanan çeşitli program ve dizilerde onun imzası vardır.¹²

¹¹ el-Kıssatu’s-Suriyye, *Syrianstroy*, Erişim 12.12.2021.

¹² Fâris Rifâ’î. *Zamanlwsl*, Erişim 28 Aralık 2022.

Nureddîn el-Hâşimî'nin yayınlanmış olan öykü kitapları şunlardır:

- Şehir Gecesinde Bir Haykırış/ “نداء في ليل المدينة” (1996)
- İlan Edilmiş Bir İntihar Hikayesi/ “قصة انتحار معلن” (1998)
- En Pahalı Şeyler/ “أعلى الأشياء” (1999)
- Zamanda Yolculuk/ “الدوران في قاع الزمان” (2002)
- Şeytânın Ağladığı Gün/ “يوم بكى الشيطان” (2006)
- Ağlar Gibi Gülmek/ “ضحك كالبيكاء” (2010).¹³

el-Hâşimî, tiyatro oyunu ve senaryo eserlerinde gerek yetişkin gerekse de çocuk kitlesine ulaşmayı hedeflemiştir. Bu hedefine ulaşmış, yazdığı eserler yoğun ilgi görmüş ve bu alanda yazdığı eserleriyle çok sayıda ödül kazanmıştır. Bunlar sadece Suriyeli yerel yayın grupları tarafından verilen ödüller olmayıp, diğer Arap ülkelerinden aldığı ödüller de bulunmaktadır. el-Hâşimî'nin aldığı ödüllerden bir kısmı Mısır'da, bir kısmı da körfez ülkelerinde düzenlenmiş olan yarışmalara aittir.

Suriye'de Arap Yazarlar Birliği'nin 1994 yılında çıkarmış olduğu “es-Sebu” adlı edebiyat gazetesinin hem çocuk hikayesi hem de kısa tiyatro oyunu dalında düzenlemiş olduğu yarışmalarda ikincilik ödülü almıştır. 1998 yılında Mısır'da düzenlenen Kahire Radyo ve Televizyon Festivali'nde “Robot Adam” adlı hikayesi ile Bronz Ödülü'nü kazanmıştır. Yine yazar, bir sene sonra Birleşik Arap Emirlikleri'nde Fatma b. Huzaâ adına düzenlenen “Arap Çocuğunun Hikayesi” adlı yarışmada üçüncülük ödülü kazanmıştır.¹⁴

2004 yılında Fas'ta çocuklar için düzenlenen “Aslîye Festivali”nde “el-Hâkimu Fânûs (الحاكم فانوس)” adlı tiyatro oyunu birincilik ödülünü kazanmıştır. Yine 2006 yılında Mısır'da düzenlenen Kahire Radyo ve Televizyon Festivali'nde el-Hâşimî'nin senaryosunu yazdığı “el-Umniyyetü'l-Hâmise (الأمنية الخامسة)” adlı televizyon dizisi altın ödül kazanmıştır. Aynı festivalde çocuklar için yazdığı “el-Ezhâru'l-Hâmise (الأزهار الخامسة)” adlı film senaryosu en iyi senaryo altın ödülünü almıştır. Sonraki yıl yine aynı festivalde “Yevm Vahid (يوم واحد)” adlı film senaryosu en iyi yaratıcı senaryo altın ödülünü kazanmıştır. Bunlardan başka 2004 yılında Katar'da düzenlenen Beşinci Devlet Çocuk Edebiyatı Ödülü'ne de Nureddîn el-Hâşimî layık görülmüştür.¹⁵

Nureddîn el-Hâşimî yazım hayatına çocuklar için yazdığı kısa öykülerle başlamıştır. Bir röportajında, hayatın her bir kesitinde yazar için kısa öyküye giden bir yol olabileceğini şu şekilde ifade etmektedir:

“Öykü, tiyatro ya da senaryo yazmak arasında ortak bir unsur vardır ki, o da hayaldir. Hayal gücü olmayan yazar yoktur. Diyalog dramatik hikâyeye üstün geldiği

¹³ el-Kıssatu's-Suriyye, 2021.

¹⁴ arabby.com. Erişim 17 Aralık 2021.: Rifâî. 2022.

¹⁵ arabby.com. 2021

zaman, deneme veya söyleşi gibi bazı özel çalışmalar dışında yazım bozular. Bana göre yazmak, bir şeyi hayalimde tasavvur ettiğimde onu yeni bir tasarım ve biçimle şekillendirerek ortaya koymakla başlar. Hayal, olguların birleşimiyle oluşan imgelerdir. Kısa öyküde yazar, hayattan bir kesit saklar ve onu kendine has bir üslupla yeniden biçimlendirir. Bu aynı zamanda kahramanın çevre, mekân veya yazarın kendi kendisiyle gerçekleştirdiği bir monolog biçiminde de olabilir. Lehçeye gelince doğal olarak fusha/eğitim dili olmalıdır ancak bu gereklilik eserin sanatsallığı ve gerçekliği söz konusu olduğunda ammicenin/halk dilinin kullanılmasına da engel değildir. Genel olarak kendi dilini seçen öykünün kendisidir. Her şeyin kendini zorunlu kıldığı kendine has bir dili bulunmaktadır”.¹⁶

1.2. “Yevme Bekâ eş-Şeytân (يوم بكى الشيطان)” Adlı Öykü Kitabı

Nureddîn el-Hâşimî'nin, “Yevme Bekâ eş-Şeytân (يوم بكى الشيطان)” adlı öykü kitabı 2005 yılında İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arab tarafından Dımaşk'ta basılmıştır. Kitap yüz on sayfadan oluşmaktadır.

Kitapta toplam yirmi üç kısa öykü yer almaktadır. Bu öyküler genel olarak komedi-dram tarzında ve kısa diyaloglar biçiminde yazılmıştır. Kimi öyküler farklı kahramanlar arasında geçerken, bazı öyküler ise anlatıcının dilinden aktarılmaktadır. Yazar toplumda yer alan bazı sosyal aksaklıklara göndermede bulunarak toplum ahlakını sorgulamıştır. Sosyal fayda gözeterek yazdığı öykülerini kapalı terimlerden uzak sade bir anlatımla kaleme almıştır. Basit bir yazım dili olan el-Hâşimî gerekirse ammiceye başvurmuştur. Yeri geldiğinde hikâyeyi akışına bırakmış, okuyucunun hayal gücünü zorlayıcı kurgu ve kahramanlardan kaçınmıştır. Hikayelerindeki olay ve kahramanları genellikle gündelik hayatın içinden seçmiştir. Bununla beraber bazı öyküleri ülkesindeki yaşam koşullarını kapalı bir dille eleştirmesini gerektirmiş olmalı ki bu durumda kurguya başvurmuştur. Sembolik karakterler üzerinden toplumu oluşturan bireylere ayna tutmuştur. Ülkesindeki siyasi otoriteleri üstü kapalı bir biçimde hayali kahramanlar üzerinden alaycı bir dille öykülemiştir.¹⁷

Kitapta yer alan öyküler sırasıyla şunlardır: 1. Surâh (Çılgılık), 2. Yevme Bekâ eş-Şeytân. (Şeytânın Ağladığı Gün), 3. Hivârîyetu's-Seyyîd ve'l-'Abd (Efendi ile Uşağın Diyaloğu), 4. es-Seyr bi'l-Edeb (Edeple Yürümek), 5. fi'r-Re'si Şey'un Mefkûd (Kafada Bir Şey Eksik), 6. Hilmun Kebîr (Büyük Bir Rüya), 7. Hisâr (Duvar), 8. fi İntizârî't-Tabîb (Doktoru Beklerken), 9. Vâha fi Zâkire Muhterika (Yanmış Bir Hatırada Bir Vaha), 10. 'İnde İntisâfi'z-Zalâm (Karanlığın Ortasında), 11. Sibâk ile'l-Hâvîye (Uçuruma Doğru Yarış), 12. Decâcu'l-Vezîr (Bakanın Tavukları), 13. Cemîle (Cemile), 14. Hezeyân (Yakınma), 15. Hivâr me'a Cenîn Muşâkis (Huysuz Bir Bebek ile Diyaloğu), 16. Tuccâru'd-

¹⁶ Nesrîn Ahmed. *Esyria*. Erişim 28.12.2021

¹⁷ Nureddîn el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, (Dımaşk: İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arab 2005), 3-110.

Dem‘ (Kan Tüccarları), 17. Âhiru’l-Hüzn (Hüznün Sonu), 18. İhtifâ Mudîr Hâmm (Önemli Bir Müdürün Ortadan Kaybolması), 19. ed-Dağt ‘alâ Verîd Nâzif (Kanayan Bir Damara Baskı), 20. Bâhitu’s-Sadâ (Cılız Yankı), 21. Selâsil (Zincirler), 22. Kasru’l-Merâyâ (Aynalar Sarayı), 23. Devâ Murr (Acı Bir İlaç).¹⁸

Kitapta yer alan ilk öykü, “Çığlık/صراخ” adlı kısa öyküdür. Yazar çocukken başından geçen bir olayı öyküleyerek okuyucuya aktarmaktadır. Bunu yaparken de yaşadığı bir günün yıllar sonra zihninde nasıl bir anlam kazandığını okuyucuyla paylaşmaktadır.¹⁹ Röportajında geçen, “...kısa öyküde yazar, hayattan bir kesit saklar ve onu kendine has bir üslupla şekillendirir”.²⁰ ifadesine uygun olarak uzun zamandır koruduğu anıyı yıllar sonra edebi bir biçimlendirmeden geçirerek okuyucuya sunmaktadır.

Kitaba ismini veren ve hemen ikinci sırada yer alan “Şeytânın Ağladığı Gün/يوم بكى الشيطان” adlı öykünün ana teması tamahkarlık ve dünya malına olan düşkünlüktür. Karakterler arasında cinsiyet, yaş ve sınıf farklılığı bulunmasına rağmen şeytâna aldanma konusunda aynı mesafede buldukları ve çoğunlukla da aldandıkları anlatılmaya çalışılmıştır. Öykünün ana kahramanı Abdullah o güne dek birçok kişinin dertlerine, ağlamalarına şahitlik etmiştir. Fakat bu defa karşısına ağlayarak çıkan, aslında herkesi aldatıp ağlatan Şeytân’ın kendisidir. Şeytân’ı ağlatan ise uzun zamanlar boyunca düşman kesildiği insanoğlundan biri, Afif adlı sıradan bir vatandaşdır.

Afif önceleri fakir ve basit bir hayat yaşamakta iken Şeytân’ın ayartmasıyla hırsızlık, dolandırıcılık, kara para aklama gibi suçlar işlemiş sonunda köşeyi dönerek zengin bir iş adamı olmuştur. Şeytân’ın verdiği yeni bir fikirle siyasete atılmaya karar veren Afif’in geldiği son nokta Şeytân’ı bile şaşırtmıştır. Hikâyenin sonunda ağlayan şeytân gülen de insanoğlu olmuştur. Abdullah ise şaşkın bir şekilde Şeytân’ın feryat figan ağlamalarına tanık olmuştur.²¹

Afif’in her türlü günahı işlediği halde Şeytân’ı memnun etmemesinin nedeni Allah’a şirk koşmaması, onca zahmetten sonra (meşru yoldan olmasa bile) kazandıklarını Allah vergisi olarak görmesidir. Bu da Şeytan’ın insandan beklentisinin, insana yaklaşırken nihai hedefinin onu Rabbiyle karşı karşıya getirmek, Yaraticısını unutturarak inkâr yollarına sürmek olduğunu göstermektedir.

Kitapta üçüncü sırada yer alan “Efendi ile Uşak Arasında Bir Diyalog/حوار السيد والغلام” adlı öykü ise zengin bir ev sahibi ile yaşlı uşağı arasında geçen kısa bir diyalogdan

¹⁸ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 5.

¹⁹ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 5.

²⁰ Ahmed, 2021.

²¹ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 17.

ibarettir. Öykünün konusu çalışan ve işveren arasındaki karşılıklı memnuniyetsizliktir.²² Yazar ekonomik iş gücü seviyesi düşük toplumlardaki zengin kesimin fakirlerden beklediği karın tokluğuna vefa anlayışının rahatsız ediciliğine vurguda bulunmuştur.

Hemen arkasından dördüncü sırada gelen “Edeple Yürümek/السير بالأدب” adlı öyküde ise bir zamanlar kopya çektiği için okuldan atılan bir öğrencinin yıllar sonra zengin bir otomobil fuarı sahibi olarak hocalarının karşısına çıkışından bahsedilmektedir. Bu arada hocalar da yaşlanmış ve hala bir araba sahibi olamamıştır. Geçmiş zamanda öğrencileri olan fuar sahibinin bu ihtişamlı zenginliğini tam sorgulayacakken gözleri bir arabanın üstündeki şu dörtlüğe takılır:

“Sultanların Sultan’ı bağışta bulunduğu,

Sormayacaksın sebebini asla.

Allah dilediğine verir,

Öyleyse koru edebini, haddini bil.”²³

Eğitim kurumlarının toplumdaki bireyleri ne kadar iyi eğittiğini sorgulayan yazar, para kazanmayı da okul okumakla doğrudan ilişkilendirmemektedir. Ayrıca malın nasıl geldiğini sorgulamaya izin vermez. Malın gerçek sahibi Allah’tır ve dilediğine vermiştir.

Kitapta beşinci sırada yer alan “Kafada Bir Şey Eksik/في الرأس شئ مفقود” adlı öyküde olaylar belediyenin geçtiği bir anonsla Tel el-Ğurâb’taki mezarlığın Tel el-Murtâh’a nakledileceğini ve bu konuda kabirlerdeki ceset sahiplerinin sorumluluklarını yerine getirmesini ilan etmesiyle başlar. Nakil esnasında bazı cesetlerin çalındığı söylentisi ortalığın karışmasına neden olur ve nakil işlemleri komik bir hal alır.²⁴

Basit bir kasabada kendi halinde yaşayan insanların geçirdiği sakin bir gün, plansız uygulamalar ve ihmalkarlıktan doğan yanlış anlaşılmalardan yüzünden içinden çıkılmaz bir hal almıştır. Her şey birbirine karışmıştır. Durumu çözen yine bilimdir.

Hâşimî, “Büyük Bir Rüya/حلم كبير” adını taşıyan ve kitapta altıncı sırada gelen öyküsünde siyasetle uğraşan dayısıyla bir türlü bir araya gelerek vakit geçiremeyen yeğenini anlatmaktadır. İki aşiret arasındaki düşmanlığı bitirmeye gayret eden mahalle meclis üyesi dayısının en büyük hayali aşiretleri barıştırmak böylece siyasette daha ileri bir makama ulaşmaktır. Genç yeğen ise sadece dayısıyla biraz daha vakit geçirebilme arzusundadır. Ancak siyasete adanmış bir gayretle dolup taşan dayının buna ayıracağı hiç vakti olmamıştır. Sonunda iki tarafı barıştırma girişiminden ağır yaralı bir şekilde

²² el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 12-14.

²³ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 15-16.

²⁴ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 17-23.

çıkan dayı hastaneye yatırılmıştır. Sedyede yaralı bir şekilde yatan dayının artık siyasetten daha yüksek bir hayali vardır. O da bir tarafı hareketsiz kalan ve kendisine küsen bedeniyle barışmaktır...²⁵ Elindekileri yitirmeden kıymetini bilmeyi hatırlatan yazar, basit ve komik üslubuyla sanki kontrolden çıkmış bir hırstan pek hayırlı bir sonuç beklemeyin mesajını vermektedir.

Onuncu sırada yer alan “Gece Yarısı/ في انتصاف الظلام” adlı öyküde karanlık çöktükten sonra ertesi güne dair beklentisi olan farklı insanlara yer verilmektedir. İyileşmek isteyen bir hasta, sınava girecek bir öğrenci, kelimelerini gece bulan bir şair ve hapiste kalan üç mahkûm. Gece yarısı hepsi de uykusuz ve yarına dair farklı beklentilerle doludur.²⁶ Karanlık koyulaşırken belirsizliklerin oluşturduğu korku ve umudun birbiriyle çatışması öyküye yansıtılmıştır.

Hâşimî'nin bu kitabında kaleme aldığı “Bakanın Tavukları/ دجاج الوزير” adlı öyküsü komedi-dram tarzının güzel bir örneğini oluşturmaktadır. Ülkesinde yaşanan siyasetçi-halk ilişkilerini, bürokratik hiyerarşideki adaletsizliği bir amir-memur diyalogu üzerinden sorgulamaktadır.

Öyküdeki olay örgüsü taşrada görev yapan mühendis Mervan'ın kapısının bir kış gecesi aniden çalınmasıyla başlar. Şiddetle çalınan kapıyı açan Mervan çok ciddi bir sorunla karşı karşıya olduklarının haberini alır. Ana yolda tavuk yüklü bir kamyon kaza yapmıştır. İlk başta kendisini ilgilendirmediğini düşünür ancak çok geçmeden tavukların devlet bakanlarından birine ait olduğunu öğrenir. Acı gerçek ise taşrada o tavukları kurtarma operasyonunu yürütecek üst düzey tek yetkilinin kendisi olmasıdır. Mühendisimiz bütün gün aralıksız çalışıp bitkin düşen işçilerini gece yarısı uykularından eder. Sonrada hep beraber bakanın tavuklarını telef olmadan önce kurtarmaya çalışırlar.²⁷

Kitabın komediyle başlayıp trajediyle biten ve on üçüncü sırada yer alan öyküsü “Cemile/ الجميلة”, taşrada yaşayan, kocası tarafından tek çocuğuyla birlikte terkedilmiş bir kadının mahalleye alay konusu olmuş yaşantısını anlatmaktadır. Oğlu İsmail zayıf ve çelimsiz bir delikanlıdır. Her seferinde bir işte çalışarak hayata tutunmaya çalışmaktadır. Ortalıkta bir görünüp bir kaybolan, bir türlü iş kuramayan bu delikanlı, anne ve babası gibi mahallelinin alay konusudur. İsmail'in yine ortalıkta görünmediği bir günde Cemile, sağda solda oğlunu sorarak, kocası hakkında mahallenin kahve ahaliyle tartışarak ve hayatının zorluklarına umursamaz tavırlar savurarak evine döner. Ne yazık ki bu defa karşılaştığı durum içine atabileceği, gözyaşlarına hâkim olabileceği bir durum değildir. Çünkü evde oğlu İsmail'in cansız yatan bedenini bulmuştur. Üstelik İsmail anne ve babasıyla birlikte daha birkaç dakika öncesine kadar mahalle kahvesinde sigaralarının

²⁵ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 24-28.

²⁶ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 47-49.

²⁷ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 58-63.

dumanını püfür püfür üfleyip, çaylarını yudumlayarak vakit öldüren boş insanların alaylarına malzeme olmuştur.²⁸

Kitapta on beşinci sırada yer alan “Huysuz Bir Bebek ile Diyalog / حوار مع جنين / مشاكس” adlı öyküde yazar ülkesindeki yaşam sıkıntılarını anlatmak için kurgu ve hayali kahramanlara başvurmuştur. Öykü, doğumu olması gereken zamana göre iki hafta geciken anne karnındaki huysuz bir bebek ile ebeveynleri arasında geçen ilginç bir diyalogdan ibarettir. Anne-baba bir an önce bebeğin doğması için anne karnındaki bebeğe baskı yapmaktadır. Ancak bebek aile ortamını kalabalık bulur ve onların yaşamak için yeterli konfora sahip olamadığını öne sürerek doğmak istemez.²⁹ Öykünün hikayesi hayali olup toplumun aile yapısını eleştirmektedir. Ülkedeki kontrolsüz nüfus artışının çocukların yaşam kalitesini düşürdüğünü hatırlatmaktadır.

“Kan Tüccarları/تجار الدم” adlı öyküde komutan Abdülcebbâr savaş hazırlığı yapmaktadır. Askerlerini Allah için savaştıklarına ikna eder. Düşman menzilinde de benzer şekilde bir hazırlık vardır. Sonunda oldukça kanlı bir çatışmaya giren iki taraf arasından Müslümanların zaferle çıkması komutanı inanılmaz gururlandırmaktadır. Bundan böyle düşman üstünde geniş bir imtiyaza sahip olduklarını düşünmeye başlamışlardır. Öte yandan kadın ve çocuklar Kızılhaç çadırları önünde bir kap yemek için saatlerce kuyrukta beklemektedir...³⁰ Yazar, savaşlarda mağdur olan sivillerin ve sivillere ulaştırılan yardımların hangi taraftan geldiğini umursamayan buna rağmen savaşta safları net olan iki ordunun düşmanlığını anlamlandıramamıştır.

Yirminci sırada yer alan “Cılız Yankı/باهت الصدى” adlı öykünün konusu yaşlı bir adamın kendi tabiriyle kafir Batıya tek başına savaş ilan etmesidir. Adamın radyo yayını ile yaptığı haykırışlar Batılılardan gelen bir füzenin radyoya isabet etmesiyle yankı yaparak yavaş yavaş kesiliyor.³¹ Oldukça kısa öyküdeki yaşlı ve zayıf bu adamın korkusuzca silahlanıp, meydan okuduğu radyo yayınında hesaplamadığı iki şey vardır... Birincisi Batının onun radyo yayınının yerini tespit edebildiği, ikincisi de elindeki Rus yapımı tüfeğe (bu arada tüfek de Müslüman değildir) karşılık verebileceği (kafir) füzelerinin olduğudur.

Hâşimî'nin bu kitabında ele aldığı diğer bir öyküsü kitabın sonlarında yirmi ikinci sırada yer alan “Aynalar Sarayı/قصر المرايا” olup, siyasi bir eleştiridir. Kendisine darbe girişiminden korkan bir kralın sırayla çevresindeki bütün insanları yok etmesini sonunda yalnız kalışını anlatan öykü, koskoca sarayda tek başına kalmanın verdiği sıkıntıdan kurtulmak için kralın bu sefer de sarayın her tarafına baştan aşağı aynalar

²⁸ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 64-70.

²⁹ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 80-83.

³⁰ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 84-85.

³¹ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 103.

yaptırmasıyla ilginç bir hal alıyor.³² Öykünün siyasi eleştiri boyutu açık olmakla beraber, psikolojik bir vaka analizi de gerektirdiği açıktır. Devasa bir mal sevgisi ile bir parça şüphe... öldürücü bir virüs gibi koca bir sarayı adamsız bırakıp yerlerine aynaları geçirmiştir.

Yirmi üçüncü sırada yer alan ve kitabın son öyküsü olan “Acı Bir İlaç/ نواء مر” ise iki arkadaş arasında geçen kısa bir öyküdür. Ağzı enfeksiyon kapmış, iyileşmek için her ilaca başvurduğunu söyleyen ve iyileşmemekten yakınan arkadaşına, diğer arkadaşının bunun basit bir tedavisi olduğunu hatırlatmasından ibaret kısa bir diyalog.³³ Bazen de basit düşünmek doğru çözümdür buna rağmen insan kendini yormadan edemez. İllaki biri ona bunu hatırlatana kadar.

Aşağıda Nureddîn el-Hâşimî'nin “Şeytânın Ağladığı Gün (يوم بكى الشيطان)” adlı öykü kitabından seçilen “Çığlık (صراخ)” ve “Bakanın Tavukları” adlı iki kısa öyküsü edebiyat açısından ele alınarak çevirisi ile birlikte sunulmuştur.

2. Kitapta Yer Alan “Çığlık” Adlı Öykü

2.1. Öykünün Özeti

Çocukluğuna ait bir hatırasını paylaşan anlatıcı, bir grup arkadaşıyla yemyeşil çimlerin üzerinde oyun oynayarak eğlenceli vakit geçirmekte iken, aniden karşlarına yavru bir saka kuşu çıkmıştır. Küçük saka yavrusu bu bir grup küçük çocuğun dikkatini dağıtmış ve bütün ilgiyi üzerinde toplamıştır. Küçük çocuklar küçücük boylarıyla yavru kuşu tutmak için yarışmış ancak kuş kaçmayı başarmıştır. Çocuklar pes etmemiş kuşun peşinden gitmişlerdir. Çimenli oyun alanından uzaklaşmış, nehir köprüsünden geçmiş nihayet kayalık alanda bir dikene takılıp kalmış bir halde küçük saka yavrusunu bulmuşlardır. Tam da anlatıcının zihninde öyküyü kalıcı yapan olay işte burada gerçekleşmiştir. Benekli bir engerek yılanının yavru kuşa yaklaştığını fark etmiş ve çığlık çığlığa bağırmağa başlamışlardır. Sözde bağırırsalar yılan korkup kaçacak saka yavrusunu kurtaracaklarmış ama öyle olmamış. Halbuki çocukların çok sonradan öğrendiği bir şey vardır ki o da engerek yılanının sesleri işitmediğidir.

Anlatıcı belli ki yıllar sonraki hayatında yine bu anısını hatırlatan olumsuzluklarla yüzleşmekte ve bu sefer ima yoluyla bilgisizlikten değil, duyarsızlıktan hayıflanarak öyküyü bitirmiştir.

³² el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 106.

³³ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 108.

2.2. Öykünün Edebî Özellikleri

Sade anlatımlı bu öykünün küçük bir macerası vardır. Mutlu ve neşeli bir başlangıcı, heyecanlı bir olay örgüsü ve ilginç bir sonu bulunmaktadır. Yazarın kısa ve akıcı cümleleri, “فوق بساط الربيع /serpilmiş bahar çimleri”, “سهل الزهر /çiçek ovası, وجسر النهر /nehir köprüsü ve أرض الصخر /kayalık yer”, ile صحراء الرمل /kum çölü” ifadeleri mekânı betimlerken, zıplayan ve koşan çocuklardan kaçan bir yavru kuş tasviri ile okuyucunun zihninde oldukça canlı bir tablo oluşturmaktadır.³⁴ Tasvirlerde sözlü sanatlara başvurulmamış oldukça yalın bir anlatım tercih edilmiştir. Öyküdeki olay heyecan dorukta iken kesilmiş ve anlatıcı şimdiki zamana geçiş yaparak akışı değiştirmiştir. Öyküdeki (نتقافز فوق بساط الربيع...) serpilmiş bahar çimlerinin üzerinde zıplıyorduk) coşku ve heyecan dolu ifadeler yerini (تمضي أيام العمر بنا نحو ضفاف الموت... / hayat akıp gidiyor ve bizi ölümün kıyısına doğru sürüklüyor...) sakinliğe bırakmıştır.³⁵

Bütün öykü boyunca söz sanatlarına başvurmayan yazar, son cümlede bu hayattaki duyarsız insanlara göndermede bulunarak öyküsünü bir kinaye ile (مازلنا نصرحُ) /Hala benekli engerek yılanını gördüğümüzde onun sağır olduğunu bilmiyormuş (gibi) davranarak çılglık atarız)³⁶ tamamlamıştır.

2.3. Öykünün Çevirisi

Bir grup çocuktuk. Serpilmiş bahar çimlerinin üzerinden koşarak zıplıyorduk. Çiçekler küçük ayaklarımızın sesinden rahatsız olmuyordu. Birden otların arasından öten bir saka yavrusu fark ettik ve peşine düştük. Biz ötme taklidi yapıyorduk o da öterek buna karşılık veriyordu. Tam ona dokunacak gibi yaklaşıyorduk ki küçücük boylarımızın yüksekliğince uçuyordu. Çiçek ovası, nehir köprüsü ve kayalık yer boyunca koştuk ve epey yol kat ettik. Kum çölüne girdiğimizde ise, onu kaybettik. Heyecanla onu aramaya koyulduk. Ona seslendik ve nihayet onu bir dikene takılmış bulduk. Orada benekli bir engerek yılanı ağzını açmış gizlice ona yaklaşmaktaydı. Çılglık attık, avaz avaz bağırdık... Çılglık attık.

Hayat akıp gidiyor ve bizi ölümün kıyısına doğru sürüklüyor... Hala benekli engerek yılanını gördüğümüzde onun sağır olduğunu bilmiyormuş gibi davranarak çılglık atarız.³⁷

³⁴ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 5.

³⁵ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 5.

³⁶ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 5.

³⁷ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 5.

3. Kitapta Yer Alan “Bakanın Tavukları” Adlı Öykü

3.1. Öykünün Özeti

Şehirden ve insanlardan uzak, bir tepenin eteğinde çalışanların kalması için yapılmış bir barakada kalan Mühendis Mervan’ın kapısı soğuk bir kış gecesi aniden çalınmıştır. Kapıyı telaşla açan Mühendis Mervan kapıyı açtıktan sonra zorunlu bir göreve atandığını öğrenmiştir. Önce telaşlanıp ve görevi almak istememiştir. Ancak bu civarda meydana gelen bir kazada görevlendirilecek ondan daha yetkili biri olmadığını öğrenmiş ve yardımcısı İbrahim’le birlikte derhal işe koyulmuştur.

Görev oldukça mühimdir. Gece yarısı ana caddede devrilen tavuk yüklü kamyondaki tavuklar soğuktan ölmeden önce kurtarılmalıdır. Tavuklar Bakan Bey’e ait olduğundan kurtarma operasyon hassas olmalı, tek bir tavuğun incitilmemesine özen gösterilmelidir. Mühendis Mervan, şantiyedeki işçileri yanına alıp tavukları kurtarmaya başlamış ancak tavuklarla işçiler arasında istenmeyen kazalar da yaşanmıştır. Bunlardan birinde bir tavuğun yaralanmasına sebep olan bir işçi korumalarca yakalanmış ve tartaklanmış da ancak tavuklardan özür dileyince affedilmiş. Gece boyunca tavuklar tek tek alınmış ve işçilerin koşullarına yerleştirilmiş tüm ısıtıcılar yakılmış ve operasyon tam bitti denilirken iki tavuğun eksik olduğu fark edilmiş. M. Mervan’ın tüm çabalarına rağmen korktuğu başına gelmiş, iki tavuk kayıp dördü de hasta olmuştur. Hasta tavukların da iyileşme ihtimali olmadığı fark edildiğinde gereğinin yapılması için Bakan Bey’den izin alınması işi de yine Mühendis Mervan’a kalmıştır. Sabah olunca tavuklar yeni nakliye aracına yüklenerek gönderilmiştir. Herkes görevi tamamlamanın rahatlığıyla işine dönmüş ancak bir tavuk kadar kıymetli olup olmadıklarını sorgulamaya başlamışlardır.

3.2. Öykünün Edebî Özellikleri

Anlatıcının dilinden aktarılan öykünün merak uyandıran, hareketli bir macerası vardır. Öyküdeki olay örgüsü heyecanlı bir girişle başlamakta (باب البراكة الخشبية يقرع بشدة في / ليلة كانونية تجاوزت منتصفها / saat gece yarısını geçmiş bir Ocak gecesiydi. ... ahşap barakanın kapısı şiddetle vurulmaktaydı), akıcı diyaloglarla (استيقظ يا أستاذ... الأمر خطير! / Hocam uyanın...durum ciddi!), (ما الأمر يا إبراهيم؟ / Ne oldu İbrahim?) gelişmektedir. Tasvirlerin teşbihlerle (benzetme) kullanılması, (فتحت الباب فاقتحمتني رياح الشمال تمخر جسدي المرتجف / kuzey rüzgârı, titreyen bedenimi deldi geçti), (كانت تجسم في الظلام بلا حراك كوحش خائر / karanlığın ortasında ruhsuz bir dev gibi öylece hareketsiz duran) okuyucunun zihninde canlı imgeler oluşturmakta metni sıradanlıktan kurtarmaktadır. Diyaloglar arasında anlatıcının izlenimlerini paylaşması öyküye samimi bir hava katmakta ve olay yeri hakkında bilgi vermektedir (وخلال دقائق عمّ الدفء في أوصال الدجاج وانتشرت الدجاجات في المهجع تتهدى / Birkaç dakika içinde ısınan tavuklar koğuştaki yataklar

ve koridorlar arasında gezinmeye başladı. Kibirli çalınlar atarak koridorlarda ve yataklar arasında dolanıp durdular).

Öyküde sade ve akıcı bir dil kullanılmakla birlikte olayın doğal akışı içerisinde ammiceye de (السيارة البلدية/ aptal araca), (الوجوه الكفهرية/kasvetli yüzler) yer verilmektedir. Öykü boyunca kahramanların duyguları (şaşkınlık, kızgınlık, hüzn, endişe vs.) başarılı bir şekilde metne yansıtılmaktadır. Anlatımda teşbihin yanı sıra mecaz ve kinaye de kullanılmaktadır (تمنى كثير منا أن يغدو دجاجا لدى سيادة الوزير وتحقق الحلم حين نبت ... للمحوظين) / Birçoğumuz Sayın Bakanın yanında tavuk olmayı ve şanslı iseler ... rüyalarının gerçekleşmesini temenni etti).

3.3. Öykünün Çevirisi

Saat gece yarısını geçmiş bir Ocak gecesi idi. Su bulunmayan, ekin ekilmeyen verimsiz bir tepenin eteğinde kurulan ahşap barakanın kapısı şiddetle vurulmaktaydı.

- Uyanın hocam! Vaziyet oldukça ciddi...

Kapıyı açtım. Açtığım gibi kuzey rüzgârı, titreyen bedenimi deldi geçti.

- Ne vaziyeti İbrahim?

- Beyaz tüylü tavuklarla yüklü bir kamyon ana yolda arızalanmış.

- Bizimle ne ilgisi var?

- Efendim, diyorlar ki sayın bakanınmış.

Tepe taklak olan aklım işin özünü kavramadan telefon ısrarla çaldı. Proje müdürünün korkulu ve endişeli sesi geldi:

- Mühendis Mervan, şu andan itibaren bakanın tavuklarının hayatından sen sorumlusun...

- Ben sivil bir mühendisim.

- Sorumluluk almaktan kaçma... gerçek insanlar zor zamanlarda ortaya çıkar. Bakanın tavukları şu andan itibaren emaneten senin sorumluluğundadır. Bir tek tavuğu bile kaybetme sakın!

İbrahim’le beraber hızlıca ana yola yuvarlandık. Dağların arasından esen latif bir rüzgâr bize vura vura kamyonu ulaştı. Kamyon karanlığın ortasında ruhsuz bir dev gibi öylece hareketsiz durmakta ayrıca kaba ve sert görümlü dört kişi tarafından korunmaktaydı. En kısıları bağırdı:

- Niçin geciktiniz?

En büyükleri ise çığlık attı ve gözyaşlarına boğularak bağırdı:

- Hızlanın! Bakanın tavukları bu soğukta bir saatten fazla dayanamaz!

İbrahim'le beraber işçi koğuşuna doğru koştum. Zor bir günün ardından minik rüyalarına dalmışlardı. Işıkları yaktık, İbrahim bağırdı:

- Haydi hemen uyanın... ciddi bir durum var!
- Ne oldu... Deprem mi?
- Hayır! Hayır!
- Yangın mı...? Sel mi?
- Daha da kötü... daha da...
- Savaş çıktı öyleyse!
- Hayır... hayır... Bakanın tavuklarını taşıyan kamyon ana yolda arızalanmış ve doğrusu tavuklar tehlikede.

Sessizlik hâkim oldu...Şaşkın bir şekilde bize baktılar. Bir şey sormalarına izin vermeden şaşkınlıklarını fırsat bulup bağırdım:

- Haydi! Her biriniz gecikmeden battaniyelerinizi alın ve tavukları kurtarmak için beni takip edin.

Öfkeyle uyanıp beni takip ettiler. Somurtmalarını işitiyordum. Tüylü, kıllı, toynaklı, gezinen, sürünen, uçan veya sıçrayan tüm hayvanlara sövüyorlardı.

Aptal araca ulaştık. Onlara her birinin büyük bir nezaketle iki tavuğu taşımalarını ve şefkatle göğüslerine basıp üstlerini örtmelerini, onlara incelikle gülümseyerek seslenmelerini emrettim. Arabanın kapısından atlayıp, gecenin karanlığından yararlanarak vadinin içinde kaybolan iki hain tavuk dışında tavukların işçi koğuşuna taşınması selamete tamamlandı.

Müdür Abdülfettah'ın amansız emriyle girişilen yoğun bir çabaya rağmen onlara rastlamadık. Kaçan iki tavuk... şiddetli soğuk, hırsız ya da kurnaz bir tilki...derken arama girişimleri başarısız oldu.

Kurtulan tavuklar koğuşta dağıldılar. Müdürün gürleyen sesi hoparlörden işitiliyordu:

- Haydi haydi! Mazotlu, elektrikli ve gazlı ne varsa... Bütün ısıtıcıları yakın!

Birkaç dakika içinde ısınan tavuklar koğuştaki yataklar ve koridorlar arasında gezinmeye başladı. Kibirli çalımlar atarak koridorlarda ve yataklar arasında dolanıp durdular. Arada sırada dik dik bakınıp birçok simayı taradıktan sonra düşünceli bir edayla yatakhaneye dağıldılar.

Suratı asık bir şekilde işçilerle oturup nefretle etrafta sıçrayan tavukları gözetledim. Serbestçe dolaşıp, geziniyorlardı. Bir horoz arsız davranıp herhangi birinin ya da dolabın üstüne sıçramıştı. Bu nedenle neredeyse işçilerden birinin onu yanlışlıkla tekmeleyip büyük bir felaket çıkarmasına sebep olacaktı. İşçinin iddiasına göre

tavuklardan biri yaralı bacağını gagalamış, o da tavuğu tekmelemiş... Olayın ardından korumalardan biri hemen işçinin üzerine atlayıp, boğazına sarılmış ve tekmelenen tavuğa herhangi bir zarar gelmesi durumunda işine/hayatına son verileceği yönünde tehditler savurmuştu. Uzun bir pazarlık ve bir sürü dil döktükten sonra parmağı yaralı işçiyi korumaların elinden aldık. Elbette vurulan tavuktan özür dilemesi ve onun güvende olması için dua etmesi sözünü aldıktan sonra zavallı adam bırakıldı.

Ancak ölümün vereceği rahatsızlık tekmelenen tavukla gelmedi. Gelişleriyle koğuşu şerefliendirdikleri andan itibaren gözleri kapalı, boyunları eğik bir biçimde ölüme teslim olmuş dört tavuk kapının yakınında hareketsizce öylece durmuştu. Bir anne şefkatiyle atıldık ve onlara yapabildiğimiz kadar yiyecek, içecek, ilaç ve ısınma ortamı temin ederek dua ettik. Yine de dört tavuk bakanın tehditleri, müdür beyin ricaları ve benim hazin halime rağmen ölmekte direttiler.

Alay üstüne alay, azar üstüne azar... Sayın Bakan telefonda bana sorduğunda homurdandım ve gözlerimde yaş, ağlayarak sorularını cevapladım. Gözyaşlarına boğularak tavukların ölmediğini, kanatlanıp göğe yükseldiklerini ve efendilerinin başarılı, uzun bir ömür geçirmesi için dua ettiklerini anlattım.

Parlak zekâsı sayesinde olup biteni hemen anladı ve söz konusu faciaya inanılmaz bir sabırla karşılık verdi. Asil davranışından dolayı bana teşekkür ederek faydalı amaçlar için kullanılabileceğini açıklayıp, dört tavuğu da İslami usullere göre kesmemi emretti.

Tavuklarla gecemiz, sabah olup ikinci bir aracın eşlik ettiği yeni bir nakil aracı gelinceye dek sürdü. Araçtan görevliler, bekçiler ve doktorlar indi. Böylece kurtulan tavukların sterilize edilmelerinden sonra ölen üç tavuğun cesetleriyle birlikte taşınmaları tamamlandı. Sonra görevliler bize teşekkür etmeden ayrıldılar.

Not 1: Kaçan iki tavuğu şu ana kadar bulamadık.

Not 2: Arabanın bozulduğu yer “Bakanın Tavukları Kavşağı” olarak adlandırıldı.

Not 3: Dört tavuğun etleri ikisi hayır cemiyetlerine, ikisi bakanın köpeklerine olmak üzere adaletli bir şekilde dağıtıldı.

Not 4: Tavuk gecesi, kış boyunca ısındığımız tek gece oldu.

Not 5: Birçoğumuz Sayın Bakanın yanında tavuk olmayı ve şanslı iseler kafalarında, karınlarında, sırtlarında ve arka taraflarında tüy çıkması aynı zamanda yumurtlamaları ve tavuklar gibi durup gıdaklamaları suretiyle rüyalarının gerçekleşmesini temenni etti.³⁸

³⁸ el-Hâşimî, *Yevme Bekâ eş-Şeytân*, 58-63.

Sonuç

1945 yılında Suriye'nin Humus kentinde doğmuş olan yazar Nureddîn el-Hâşimî, Modern Arap edebiyatına kısa hikâye ve öykü dalında katkıda bulunmuştur. Bunun yanında çocuk edebiyatına öykü, tiyatro ve televizyon dizisi yazarlığıyla pek çok eser kazandırmıştır. Farklı Arap ülkelerinde de eserleri ilgiyle izlenmiş, çok sayıda ödül almıştır.

el-Hâşimî'nin bu çalışmaya konu olan öykü kitabı, “Yevme Bekâ eş-Şeytân (يوم بكى الشيطان)” toplam yüz on sayfadan oluşmakta ve kitapta yirmi üç öykü yer almaktadır. Yazar öykülerinde bazen kurgudan yararlanmış bazen de gündelik hayatın içinden seçtiği yaşantıları konu edinmiştir. Toplumdaki bazı aksaklıkları ironi yaparak bir kez de aklın muhakemesine havale etmiştir. Sosyal fayda anlayışıyla hareket eden yazar, toplumsal alanlarda gördüğü eksiklikleri basit ve kısa diyaloglarla ifade etmiştir.

el-Hâşimî kitaptaki öykülerini daha çok bir anlatıcının dilinden aktarmıştır. Öyküler genel olarak komedi-dram niteliğinde olup aynı zamanda didaktiktir. Yazım dili olarak fushayı tercih etmiş olsa da zaman zaman kullandığı dili olayların akışına bırakmış ve yerine göre ammiceyi kullanmıştır. Bazen teşbih, mecaz ve kinayeye başvurmuş ancak ağır ve anlamayı zorlaştıracak kalıplar veya söz sanatları kullanmamıştır.

Kaynakça

- Alsadek, Aalaa Gaffar. “Neş’etu ve Tedevirru Edebî'l-Etfali'l-'Arabî”. *Researchgate*, Erişim 10.09. 2023. https://www.researchgate.net/publication/303390286_nshat_wttwr_adb_alatfal_a_lrby
- el-Hâşimî, Nureddîn, “Lâ vücude li kâtibin dûne hayâl”, Röportaj: Nesrîn Ahmed. *eSyria*: Erişim 28.12.2021. <https://www.esyria.sy/2009/12/-/نور-الدين-الهاشمي-لاوجود-لكاتب-دون-خيال>
- el-Hâşimî, Nureddîn. *Yevme Bekâ eş-Şeytân*. Dımaşk: İttihâdu'l-Kuttâbi'l-'Arab, 2005.
- el-Kıssatu's-Suriyye. <http://www.syrianstory.com/hachmi.htm>. Erişim 12.12.2021. <https://arbyy.com/detail211344123.html>, Erişim 17 Aralık 2021.
- Köşeli, Yusuf. “Kuzey Afrika Arap Ülkelerinde Çocuk Edebiyatı”, *Nüşa*, 11/32, (2011), 55-82.
- Mekkî, Tahir Ahmed. *el-Kıssatu'l-Kasîra*. Kahire: Dâru'l-Me'arif, 1999.
- Rıfâî, Fâris. “el-Burc li Nureddîn el-Hâşimî”, *Zamanlws*. Erişim 17 Aralık 2022. <https://www.zamanlws.net/news/article/149432/>
- Şihâb, Rafid Salim Serhan. “Edebu'l-Etfal fi 'Aleml-'Arabîyyî Mefhûmehu, Neş'etuhu, Enva'uhu ve Tetevvuruhu”. *el-Mecelletu't-Taknîyyî*. 26/6 (2013), 20-36.

- Şihâtah, Hasan. *Edebu't-Tıflu'l-'Arabî Dirasât ve Buhûs*. Beyrut: Dâru'l-'Asrîyyeti'l-Lübnânîyye, 1991.
- Yaşlak, Sevda. “Nuruddîn el-Hâşimî'nin Kıssat İntihâr Mu'len Adlı Öyküsü”. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*.i 2/1 (2014), 167-186.
- Yazıcı, Hüseyin. “Hikâye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. c. 17, 479-485. Ankara: TDV Yayınları, 1998.
- Yıldız, Musa. “Arap Edebiyatında İlk Modern Kısa Öykü: Muhammed Teymur'un fî'l-Kitar'ı”. *Nüşa*, 1/2 , (2002), 45-57.